

CANCELL.
MARTIS B.**
1718.

6081

IX A. 6. 120.

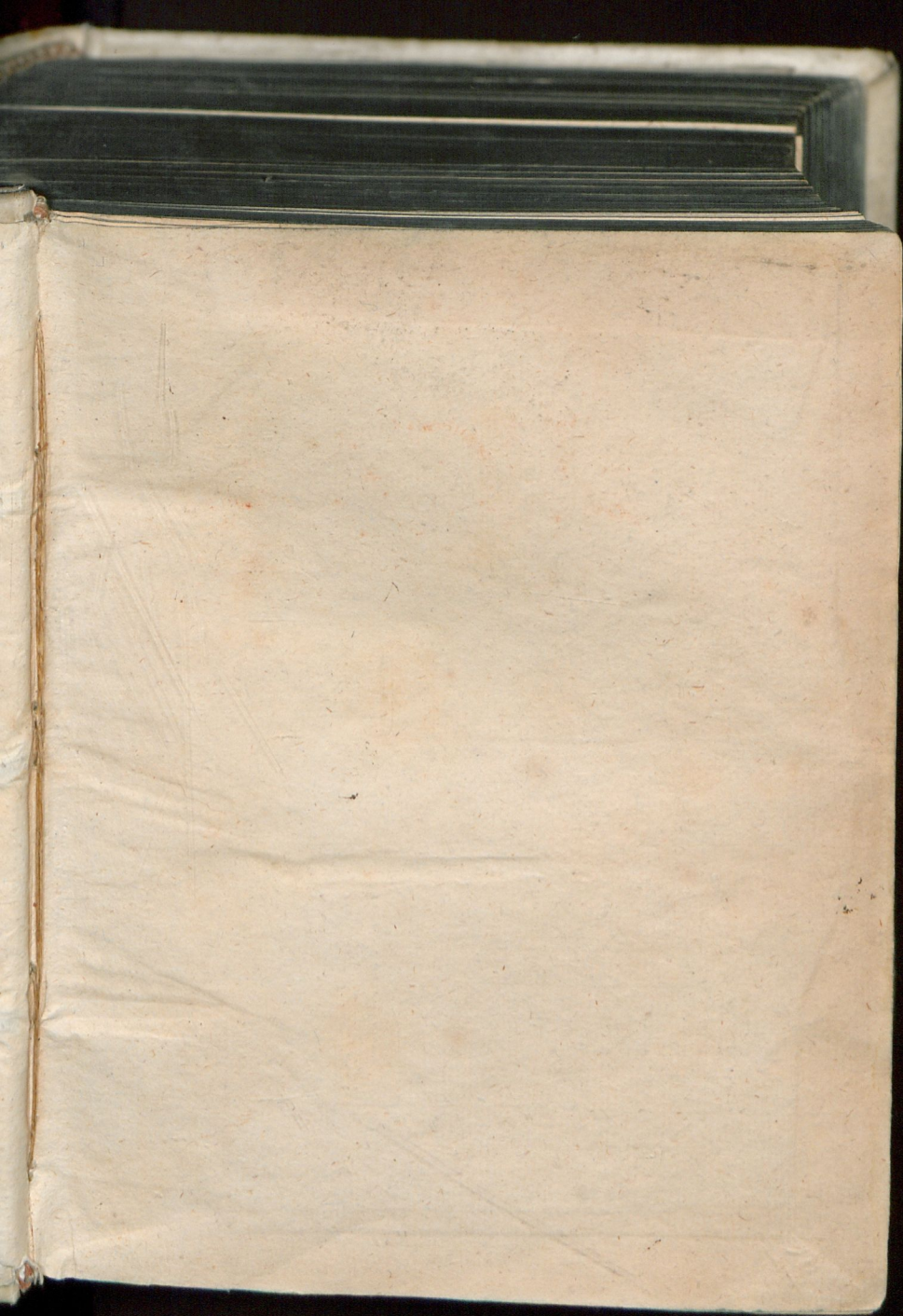
52

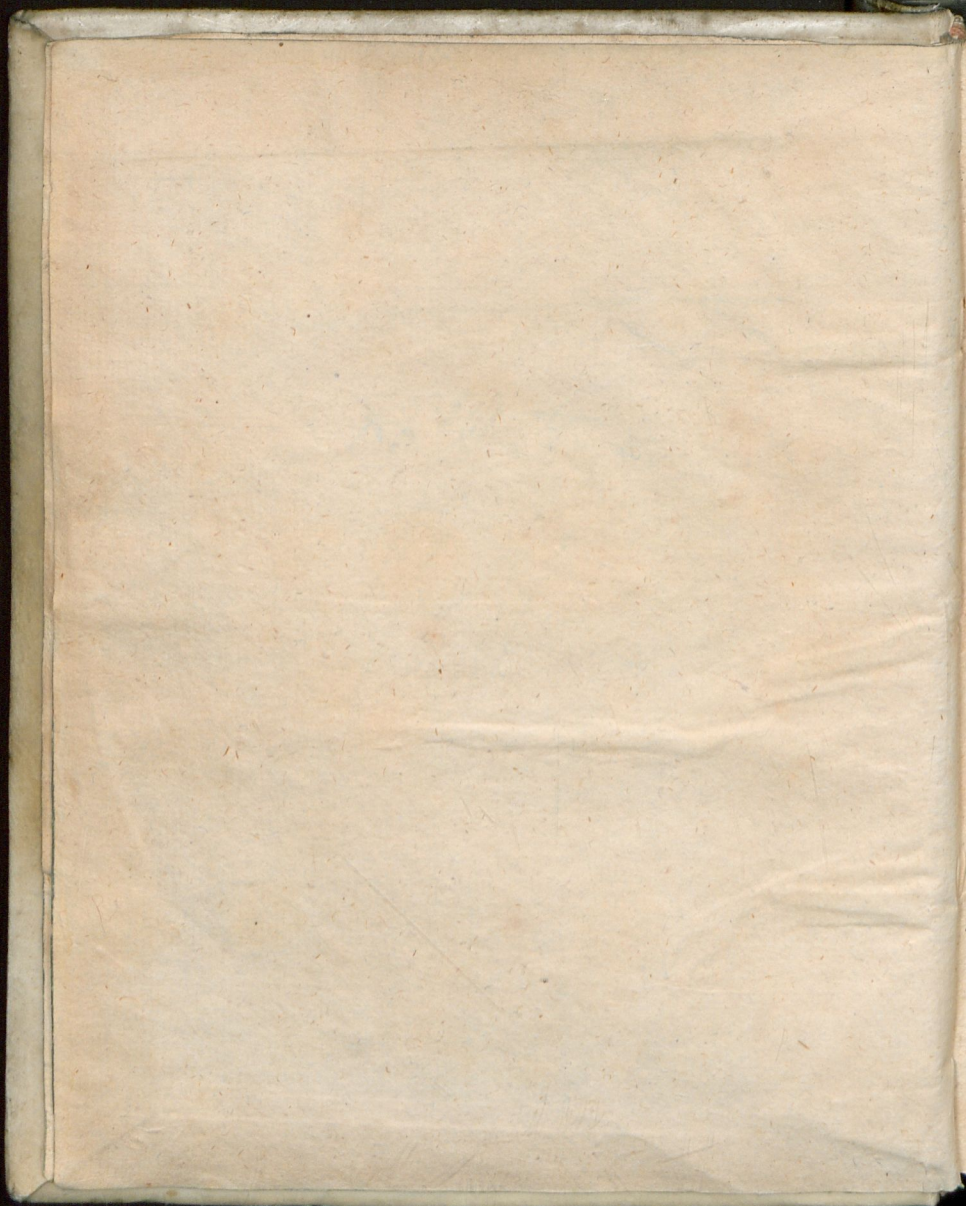
~~175. 17~~

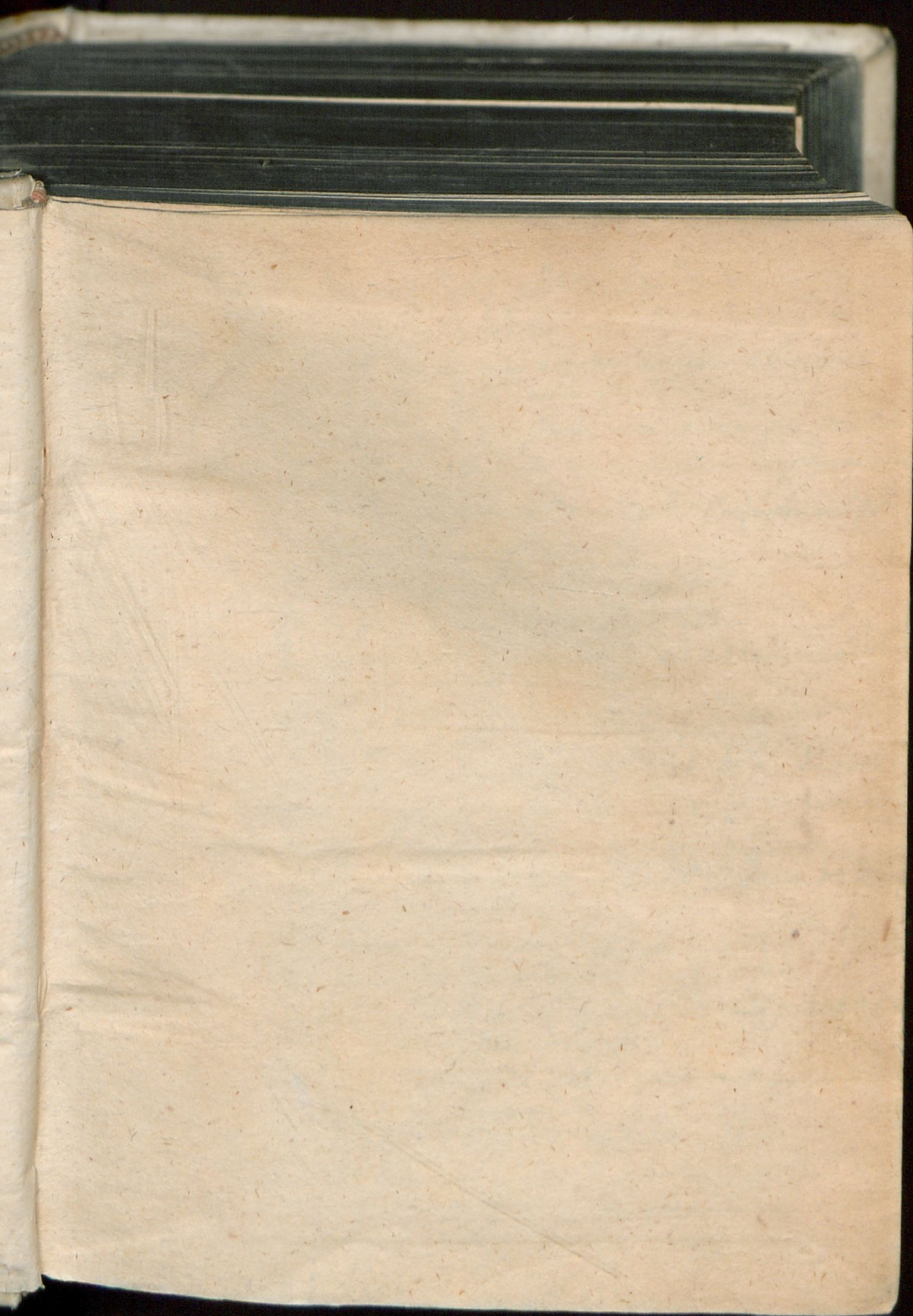
~~XXVIII. 9. a~~

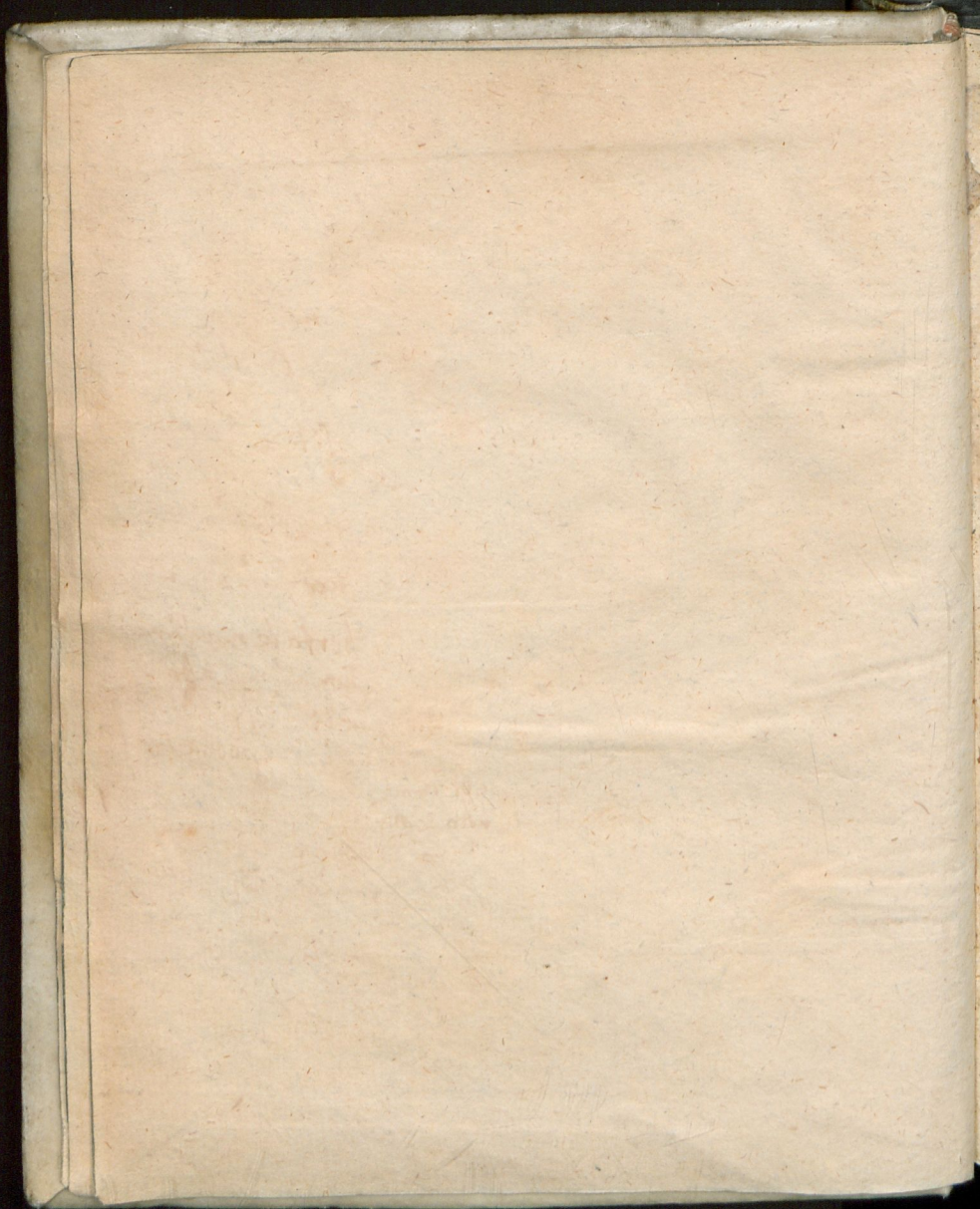
[Faint handwritten signature]

[Faint handwritten signature]

- I. de iure societatis conjugalis.
- II. Klirger de Dote.
- III. de Donationibus propter nuptias ab eoribus
doctas indicata Bodini.
- IV. Inyanegri de dote non promissa pretra.
- V. Jacobi de dote ante matrimonium consummate
licentia.
- VI. Joh. Samuel Hryk. de Testamentis Conjugum reciproca.
- VII. Thomasi de pactis dotalibus.
- VIII. Caspov de infantibus expositis.
- IX. Haber cur Praesul de Grolto.
- X. Stiglyf de eo, quod uxores in praesentem manentis
cese possunt.
- XI. Bossen de donationibus, quae fiunt inter con-
jugum causa.
- XII. Bodini de restringenda libertate matrimonii.
- XIII. Hilliger de eo quod fit in honorem matrimonii.
- XIV. Liciti non Alron Gellius quae limitat fund.
- XV. Inyanegri de mitigata ad ultimum poena ob den-
tiam conjugale debitum.
- XVI. Bodini de divorcio Conjugum propter delictum.
- XVII. Nemer de reintegrando matrimonio.
- XVIII. Schrenkendoerfer de iure occidendi prehearsu
in adulterio filiae et uxoris.
- XIX. Joh. Sam. Hryk de iure et qualitate personarum
conjugum et parentum.
- XX. Bossen de actionibus Conjugum mutuis.
- XXI. Thomasi de usu pratico, doctrinae Institut. de ni.
- XXII. Joh. Sam. Hryk. de natura matrimonii.
- XXIII. Joh. Sam. Hryk. de matrimonio iure et instituti.

- XXIV. *W. San. Strux.* de probatione sponsalium nūm.
 XXV. *Bochini* de anticipato. concubiti.
 XXVI. *Ej.* de Conjugio illicito.
 XXVII. *Sardili* ~~non~~ *Ej. Fridrich. jn. 7ij. J. und 6th.*
 XXVIII. *Beck* de Conjugatis de bitri praestatione.
 XXIX. *Mercken* de auro paterno ad alimenta nepoti illegiti-
 mo praestanda non obligato.
 XXX. *Strux* de designatione Patris & matris infantis
 facta.
 XXXI. *Thomasi* de usu pratico doct. *Juristi.* de legitimitate.
 XXXII. *Ej.* de pactis futurorum sponsaliorum.
 XXXIII. *Jager* de Concubinatu.
 XXXIV. *Strux* de Obliqua sponsalium et dissolutione.
 XXXV. *Herold* de fato matrimoniali de *Es* ~~arndt~~
 in *Junol* *Junol*.
 XXXVI. *Judovici* ~~non~~ *Ej. in dylis* *Edin* *ymy* *by* *Palibis*.
 XXXVII. *Strux* de natura sponsaliorum et divisione.
 XXXVIII. *Schindler* de sponsalibus clambusur.
 XXXIX. *Müller* *moda* *et* *finny* *et* *Lib.*
 XL. *Bochini* de *Es* *condit* *Conjug* *in*.
 XLI. *Müller* *non* *Quin* *imyo*.

AA
DISPUTATIO
JURIS MORALIS ET CIVILIS
PUBLICI ET PRIVATI

DE
RESTRINGENDA
LIBERTATE MATRIMONII
INEUNDI

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIAE ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE, &c. &c. &c.
SUB PRAESIDIO,

DN. HENRICI BODINI,
Jcti, CONSILIARII REGIM. ECCL. IN DUC.
MAGDEB. ET PROF. JUR. ORD.

*EX EJUDEM PRIVATISSIMIS DISCURSIBUS
EXCERPTAM.*

PUBLICE VENTILANDAM PROPONET
HIERONYMUS DE Münchhausen /
EQ. SCHAUMBURG.

ad diem 17. Dec.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Typis JOH. GRUNERI, Acad. Typogr.

DISPUTATIO
JURIS MORALIS ET CIVILIS
RUBRICAE PRIVATAE

DE
RESERVATIONIBUS
LIBERTATIS MATRIMONII

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO

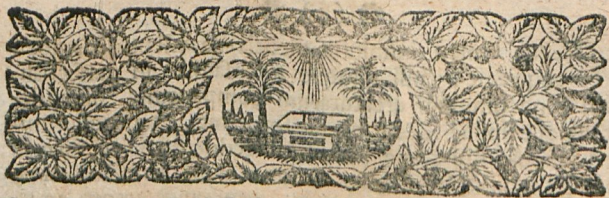
FRANCISCO DE S. JOHANNIS
RECTORI UNIVERSITATIS
DE HANNOVERA

DR. JOHANNES HENRICH
MAGISTER ET PROF. THEOL.

HANNOVERAE
MDCCLXXIII

THEOPHILUS CRONBERG

I. N. D. N. J. C.

Th. I.

Postquam omnipotens ac be-
 nignissimus omnium rerum condi-
 tor, admirandam mundi machinam
 cum ejus stupendæ varietatis cho-
 ro perfecerat, non tantum pulcher-
 rimam ac vastissimam hanc structu-
 ram, intelligentibus ex aura cœlesti
 conditis subtilissimis creaturis imple-
 vit, qui mole crassioris materiæ non

*vastissi-
 mum mun-
 di spatium
 intelligen-
 tibus crea-
 turis reple-
 rum.*

impediti, velocissimo motu omnia perferuari, infinitæ
 sapientiæ admiratores & gloriæ testes esse possint, sed & in
 implementum incomprehensibilis ordinis & harmoniæ, si-
 milem subtilissimam intelligentis auræ flammulam, purissimæ
 terrestri ac crassiori materiæ, totum universi ordinem in
 compendio repræsentanti, tam archissimo unionis vinculo as-
 sociavit, ut exinde unum individuum, quod hominem voca-
 mus, existeret; ut sic homo, spiritualium & corporalium, seu
 subtilissimorum cœlestium & crassiorum terrestrium compa-
 ges, omnibus naturæ creatæ bonis, spiritualibus & corporali-
 bus frui, & in gloriam sui conditoris, omnia conjungere possit.

*In homine
 est unio &
 vinculum
 omnium
 creatura-
 rum.*

A 2

Neque

*Imo arctis-
sima unito
cum ipso
creatore.*

*Inter Deum
& hominem
est propri-
um & for-
male conju-
gium.*

1. Ep, Joh.

*Conjugium
inter homi-
nes illius
tantum
idea.*

*Maxime
tamen na-
turalis &
necessaria.*

*Scopus Dis-
putationis.*

Neque tamen infinita sapientia ac essentialis amor ; in eo acquievit , nisi quoque se ipsam , in perfectissimam hanc omnium creaturarum compagem , diffunderet , sui que ipsius ideam ex ea formaret , tantoque unitis vinculo sibi plane propriam redderet , ut formali conjugii conceptu , ipse creator cum hac sua creatura unum quoddam existeret , pro cuius amore ac æterna confociatione , omnia sua infinita bona unice parata haberet ; illamque in solium omnipotentis suæ Majestatis secum collocaret , ut pro tanto amore gravius adulterinum crimen committi non posset , quam sanctissimo huic desponsato non unice adhærere , in eoque non omnem fiduciam collocare , e contra nihil hominis naturæ convenientius , quam in divinum amorem sese prorsus diffundere , & nihil nisi conjugis & Domini amorem spirare :

Ne quoque unquam tantæ conjunctionis homo immemor existat , simulacrum ejus plerisque viventibus impresit. ipsique humanæ naturæ implantavit ; ut generis sui conservationem aliter , quam sui communicatione , cum ejusdem essentiaæ adjutorio , arctissimo amoris vinculo , & conjugali confociatione , obtinere non possit ; **Ut sic conjugalis hæc inter homines societas , præcisa fœda carnali voluptate , Divinam cum hominibus unionem repræsentet ; ac tanquam totius naturæ vinculum ac conservatio , licet non pro formali sacramento , tamen pro re sacratissima in ipso naturæ ordine fundata haberi debeat.**

Th. II.

Cum itaque maris & fœminæ 'conjugalis' conjugationis. Etio , extra omne dubium , ad jus naturæ & ejus obligatio ad

ad omnes homines pertineat, *vid. pr. §. S. II. Inst. de I. N. G. & C.* non immerito in dubium vocatur, an hæc naturalis, non tantum libertas sed & obligatio, factio hominis adimi vel restringi possit? cum experientia testetur, non obstante naturali ad cohabitationem conjugalem instinctu, tribus tamen potissimum modis, libertatem matrimonii ineundi refferari; 1. ubi promissione erga DEUM sub poena amittendæ illius gratiæ si contra fiat matrimonium, abjuratur, quod *Votum Castitatis* vocatur. 2. ubi spontanea promissione quis se ad coelibatutu alteri obligat. 3. ubi vel Superioris vel judicis autoritate sub certa poena, matrimonium interdicitur, circa quæ singula quid justum sit, ordine examinabimus.

Tribus modis restrictio matrimonii contingit.

Th. III.

Quia vero non satis perspicue de restringendo matrimonio tractari poterit; nisi prius quid sit matrimonium tradatur, præprimis dum crassiores hujus sanctissimi foederis conceptus, non solum *Vulgus* hominum, sed & eruditos ac fere omnes, qui etiam ex professo de matrimonialibus scripserunt, ita fascinaverint, ut sapius pro matrimonio venditetur, cui iidem hoc statuentes, conjugales usus denegant, & contra. Misist hic Variis Doctorum erroribus, de quibus vid. *Disp. Præsidis de Error. circ. Matrim.* ipsum conjugium conceptum formalem, quantum in re tam sublimi fieri poterit, describere sufficet; Concipimus igitur *Conjugium*, quod sit *societas inæqualis in qua pars imbecillior validiori & perfectiori sic subjicitur, ut in totum hujus propria sit, ab*

Quid sit conjugium in conceptu formali.

eoque dependeat ; rursus vero ab hoc , purissimo amoris vinculo tanquam sui ipsius pars , in qua gaudia sua querit , diligenda cum arctissimo sui ipsius unione & communicatione omnis fortune & felicitatis. Ex qua descriptione quæcunque officia hominis erga Deum , ut & summa divina beneficia commodissime deducenda , uberiori Theologicæ meditationi hic relinquimus , vid. tamen *Pf. 45. v. 10. & seqq. Esai. 50. v. 1. præprimis c. 54. v. 5. & seqq. Jer. 2. v. 2, Ezech. c. 16. per tot. Hof. 2. 19. & seqq. Evang. Joh. c. 3. v. 29. 2. ad Cor. 11. v. 2. & seqq. ad Ephes. 5. v. 25.*

*Formalis
conceptus
conjugii in-
ter homi-
nes.*

*Sensus dicti,
ad Gen. 3.
v. 16.*

Cum autem hæc ab animo & spiritu potissimum dependeat , hominis vero essentia ex carne seu corpore simul constet , talis plenissima unio inter homines invicem non existeret , nisi tanta corporum quoque communicatio fiat , qua Validior appropriata suæ carni , in intensissimo amore , corporaliter quoque adhæreat , ita ut ideam sui eidem imprimendo , per hoc novus sibi partus producat ; in quo memoria ipsius conservetur. In quem finem sanctissimus Creator differentiam sexus introduxit , ac fœminam non nisi propter virum creavit & eandem , tanquam carnem Mariti plane propriam , hujus dispositioni naturaliter subjecit ; cui non obstat , quod *Gen. 3. v. 16.* Dominatus Mariti , fœminæ in pœnam primi peccati impositus legitur ; sublato enim per carnis incitamenta purissimo amore (*vid. disp. d. obl. Forens. jur. Div. in proem.*) quo amicissima sexus fœminei a masculino dependentia , uxoribus non minus molesta fuisset , quam in ordine corporalium cruribus pedibusque in recta & sana totius constitutione molestum non est con-

conservationi superiorum membrorum inservire ; post
 ex fexus mollitie admissa carnali cupiditate, foeminae ma-
 ritali postestati & Dominio ita sunt subiecta, ut quam-
 vis & Viri per foeminam peccato quoque immerfi, sepo-
 sito amoris vinculo, tanquam Domini proprium com-
 modum & delectationem sibi attributuri sint, ipsis etiam
 repugnantibus & invitis parendum sit, quae utriusque ca-
 lamitas, justo divino judicio, ex peccato orta, in alle-
 gato loco recenserur. Ad quod dominium praer omni-
 hominum societate qualis jam est, publica & solennis re-
 quiritur traditio & tradita acceptatio, ut omnibus inno-
 tescat, hanc esse hujus viri uxorem; qua traditione &
 inde dependente absoluta unione & communicatione ple-
 nissima corporis & animi utriusque consensu nondum fa-
 cta, verum conjugium vocari non potest; vid. *Can. Bea-
 ta Maria 3. verb. Individua. vita consuetudo. Sc. & Can.
 si quis desponsata. 38. Caus. 27. qu. 2.* quicquid etiam Dd.
 vulgo de sponsalibus de praesenti, male intellecta hac
 phrasi juris Can. in contrarium sentiant, ex quo maxima
 absurda, ac ipsorum hoc statuentium contradictiones se-
 quuntur; Unde verum conjugium a latinis **MATRIMO-
 NIUM** appellatum, ad indigitandum, quod sit societas,
 in qua foemina sub manus (id est proprietatem ac domi-
 nium) mariti ita tradita est, ut haec exinde mater existere
 debeat, sine qua praesenti traditione ac naturali facultate
 procreandi ac educandi liberos, matrimonium ab initio
 recte contrahi, multo minus in conjunctione juvenis cum
 vetula a Clerico salva conscientia dici poterit, tales a Deo
 matrimoniali vinculo conjungi.

*Traditio
 mulieris in
 proprieta-
 tem viri est
 de essentia
 conjugii.*

Th. IV.

Aliis notabilibus, ex essentiali matrimonii inter homines conceptu, contra communes crassos errores, vel Dd. controversas opiniones, peculiari tractationi referantes, ad scopum iterum, unde digressi sumus, revertimur, illud ex supra traditis animo repetentes, Virum non primario propter uxorem sed in absolutissimam harmoniam & vinculum totius naturæ creatæ, ac vicarium imperium omnium terrestrium, in gloriam & æternum conjugium ipsius Creatoris formatum, foeminam vero, quamvis ejusdem humanæ essentiæ & divini conjugii participem, in proprietatem, amicissimum adjutorium, & usum viri productam esse. Quod eo nos ducet, ut dum ita Masculi ad varia alia, Deo & naturæ præstanda officia, ex ipso naturæ ordine destinati sint, facile admittamus, illos, satis jam multiplicato genere humano, egregie agere, si mentem ab omnibus illecebris carnis purificare, & in nullo alio quam in Divino conjugio consistere, seque totos gloriæ divinæ offerre nitantur, inviolabilem castitatem servantes, quos per hoc beatos fore ipse Salvator prædicat. *Matth. 19. v. 12.* & Doctissimus Apostolorum Paulus ex Divina inspiratione, coelibatum matrimonio præferendum judicat. *1. Cor. 7. v. 38.* non tantum quod hominem liberet ab omni concubitu & inde dependenti detrimento naturæ ac fœda voluptate, quodque ad alias virtutes tam intellectuales quam morales multum conducere credatur: Cum concubitus per se secundum ordinem naturæ commissus nec illicitus sit nec naturam destruat, ipsumque matrimonium caste servatum, virtutum exercitium non impediatur; Sed potissimum

Viri coelibatum eligere possunt, ad majus officium Deo præstandum.

VLAT

mum si cœlibatus propter majus officium Deo præstandum *Cœlibatus*
 & propter regnum cœlorum eligatur; cum e contra, tan- *a Masculis*
 tum obtemporalia commoda & tranquillio-rem vitam ele- *propter Ma-*
 ctus, magis mollis & corpori inservientis, quam virtuosi a- *jus officium*
 nimi indicium præbeat, & merito improbandus sit. *Quia recte eligi-*
 vero naturæ corruptæ inclinationes, voluptates carnales *tur.*
 excitantes, ex originali labe, homini quamvis ex spiritu re-
 genito coherentes, profus extinguere, ex mero humano *Votum ta-*
 arbitrio non dependet, sed hoc tanquam singulare divi- *men de eo*
 num donum, indefessis precibus & assiduo officii sui *est impium.*
 opere, a DEO magis exorandum est, quam quod illud
 ex propriis viribus promitti possit; hinc *Votum castita-*
 tis Papisticum, quo Divina vindicta invocatur, si contra
 fiat, tam in se impossibile, quam impium judicamus,
 dum licet corpore apparenter fervetur, animum tamen
 pravis cupiditatibus inquinatum relinquit; unde qui ta-
 le votum præstiterunt, vi externa ad ejus observantiam
 non cogendi, sed in hac re mere divina, propriæ con-
 scientiæ committendi sunt. Nec in contrarium mo-
 ver Argumentum admodum plausibile Pontificis in
Can. 1. caus. 27. qu. 1. ab uxoribus ductum, quo sic con-
 cludit, si uxor diutius absente marito, ad votum huic
 factum, stricte servandum sub Adulterii pœna obliga- *Refutatur*
 tur. Ergo majoris criminis reus est, qui fidem DEO ita *argumen-*
 datam, frangere ausus fuerit; Dispar enim hic plane est *tum Pontifi-*
 ratio, cum conjugii Leges respectu hominum inter se, *cis.*
 non nisi voluntaria externa actione, quarum executio
 ab ipsis dependet, violentur, DEO vero de involunta-
 riis affectibus ratio sit reddenda; quos qui proprio ar-
 bitrio eradicare sub juramento præsumserit, de teme-
 ritate hac devotam agat pœnitentiam, & ex resur-
 genti

gentibus carnis a Deo datæ incitamentis, (postquam instantissimis precibus ob votum semel factum se de his liberari frustra tentavit,) sibi persuadeat, se, ad cohabitationem conjugalem a Deo conditam, contra hujus voluntatem aliud vitæ genus, prohibito ausu, elegisse, ut sic male juratum, pejus servetur, non tamen negaverim, periculosum esse, a tali voto, nimis festinato & antequam indefessis precibus ad obtinendum continentia donum Deum anxie invocaverit recedere. vid. *Num.* 30. v. 3. & *Deut.* 23. v. 21. 22. 23. cum *simil.* Quod vero foeminas attinet, de harum licita continentia majus videtur dubium, cum enim hæc primario propter virum fiat condita, vid. *Gen.* 3. 1. ad *Tim.* 2. v. 13. ac in ordine naturæ inter homines ad hoc unice videantur destinatae, ut liberos pariant, & horum nutritionem ac educationem promoveant, vid. *1. Tim.* 2. v. ult. it. *C.* 5. v. 14. it. *Gen.* 30. v. 1. 2. 3. huic naturali officio ex propria electione se subtrahere velle, ipsis nefas videtur; quod de filiabus familias eo certius, quo harum voluntas simpliciter patris voluntati subiecta, ut de se nullam dispositionem habeant, sed & absque ipsarum consensu, marito in matrimonium dari possint, vid. *Exod.* 21. v. 7. & *seq.* l. 7. §. 1. d. *Spons. junct.* l. 10. 11. 12. 13. *ibid.* l. 12. 14. 20. *C. d. nupt.* a patria tamen potestate non liberata virgo & filiasam. cum consensu patris coelibatum eligere, imo hanc a patre ad perpetuam virginitatem devoveri posse, statuendum videtur ex *Num.* 30. v. 4. & *seqq.* & v. 10. *junct.* 1. ad *Cor.* 7. v. 36. Quia vero allegata lex Mosaica, de Voto castitatis, non loquitur, quod ex v. 7. *ibid.* apparet, & Apostolus in allegato loco v. 25. & 26. expressè fateatur, quod citra Divinum mandatum ibidem tantum consilia

*Foemine
coelibatum
non recte
eligunt.*

hum, ad necessitatem illius temporis directum proponat, e contra sapienti Syracide Autore, maximum officium erga filiam sit, si illa nuptui detur. *Syr. 7. v. 27.* ac juxta leges Romanas & veram moralitatem reipublicæ interfit, fœminas ad matrimonium promovere, *l. 1. ff. Solut. Marim. l. 7. §. si plures d. bon. damnat.* in tantum, ut si pater filiæfam. ante annum ætatis 25, de marito non prospexerit, huic permissum sit, sine consensu patris nubere, imo talis lasciviendo, impune & sine sua culpa in corpus suum peccare dicitur, in *Nov. 115. c. 3. §. 11.* ideo fœminæ non facile concedendum, ut si honeste ab aliquo expetatur, prorsus omne matrimonium declinare & perpetuam Virginitatem eligere velit; multo minus approbandum ut sub prætextu Voti Deo facti, contra ipsarum desiderium a matrimonio prohibeantur. Quamvis ergo per pacem religiosam cautum sit, ut in Germanico Imperio tres illæ notæ confessiones religionis, tolerari & omnia in illo statu, in quo angelico-
In terris E-
vangetico-
rum Clau-
no 1624. fuerunt, relinqui debeant, si tamen in ditione *suræ Mona-*
stiales
steriales
non permit-
tenda.
 alicujus Principis aut alterius Status Augustanæ Confessionis, Monasterium Virginum Papisticum reperiatur, non concedendum, ut miseræ illæ puellæ, maximam partem contra ipsarum inclinationem, aut ad minimum sine spontanea electione eo detrusæ, in clausuris (uti vulgo vocantur) tanquam in perpetuo carcere detineantur; cum eo ipso territorialis jurisdictio & Jus Episcopale, quo Protestantes Imperii Status suo jure, & ex ipsorum Pontificorum concessione utuntur, quam maxime lædatur, quod tales puellæ, ut subditæ prohibeantur, pro concessione matrimonii ineundi vel liberatione carceris injusti, Magistratum vel Principem implorare, contra jura manifesta vid. *l. 19. ff. d. rit.*

de rit. nupt. cum simul. ac experientia testetur, quod si tales Monasticæ foeminae aliquid contra prætensum votum commississe inculpentur, vel matrimonium appetendo, vel in corpus suum peccando, quod tunc invitæ ex illo territorio protestantis religionis, in territorium Papisticum puniendæ mittantur; quæ est manifesta violatio jurisdictionis territorialis; non aliter ergo, salva religionis libera confessione & pæce Religiosa, talia cœnobia permittenda essent, nisi quoque personis in illis versantibus, libera semper relinquatur potestas, cœnobio egrediendi, ac confessionem illius provinciæ audiendi ac eligendi, præprimis pro lubitu Imperantis auxilium & tutelam implorandi &c. sin secus fiat, & subditi, a tutela territoriali impediuntur, species rebellionis est, contra quod contraria observantia eo minus allegari posset, quo hæc manifeste irrationabilis est; Pontificiæ quoque religionis Status, in nulla causa subditorum Protestantium permittant, ut illi extra territorium alterius Status Imperii jurisdictionem simpliciter sequantur. Cum vero Principes variis publicis curis occupati, non omnia ante oculos semper habere possint, ad illorum, quibus Ecclesiastica jurisdictio commissâ est, curam & sollicitudinem pertinet; a Principe impetrare, ut convenienti sanctione dicto malo obvieniatur; ad minimum ut vel singulis annis tales Virgines singulæ seorsim per Commissarios examinentur, an aliquid desiderii habeant in quo auxilium Superiorum expetant, ut illud liberrime proponere possint.&c.

Th. V.

Paucis quoque jam examinabimus casus, quibus per

per conventiones hominum, libertas matrimonii ineundi restringitur, non quidem acturi de eo, quod conjuges aliud simul conjugium appetere non possint, quippe quod de licita vel illicita Polygamia, ab aliis factis prolixè sit actum, quibus illud tantum adjicimus, quod cum Polygamia, propter exinde resultantia incommoda, odia, rixas, ut & voluptatis incitamenta, cum plurtate amoris Christiani, subsistere vix posset, indeque illam (quantum ex antiquissima historia Ecclesiastica constat,) inter Christianos nunquam usitatam, sed potius quæstione de ea mota, reprobata fuisse, negari nequeat; non inconueniens foret, si Terrarum Domini ex plenitudine potestatis, omnem de hac materia Disputationem sub gravi corporali pœna prohiberent, quippe quod occasione revocati hujus dubii, de licita Polygamia, in aliquot Magnatum familiis fat funesti eventus demonstraverint, quam defensa hæc licentia displiceat Deo; & forte hæc quoque materia eo referenda, quod non omnia Christi monita & facta scriptis Evangelistarum recensita sint. *Joh. ult. v. ult.* sed ex antiquissimæ Ecclesiæ Christianæ legibus & moribus petenda, unde quoque non omnes traditiones Ecclesiæ simpliciter rejiciendæ sunt. Quod vero plerique Dd. prætendunt, in Constit. Crim. Car. V. Polygamis pœnam Adulterii aut *Ca-*ejusque *pœna.* ritalem statutam esse, unde porro ansam fumunt, sacratissimas illas constitutiones iniquitatis arguendi, quod bina Conjugia, quamvis singula per se licita, gravius puniantur, quam bina aut plura commissa supra. &c. Non levis est error; Carolina enim Constitutio in art. 121. non loquitur de casu mariti per modum Polygamie plures simul uxores habentis, sed de casu ubi deserta
 B 3
 priori

priori Coniuge aliquis clam & dolo malo, aliud inivit Coniugium (quod ex accurata textus inspectione facile apparebit,) & cum ipse Salvator *Matth. 19. v. 9.* non illum, qui aliam ad primam duxerit Coniugem, sed illum qui priori relicta aliam in locum primæ duxerit, Adulterii reum esse deciderit, hodieque inter Christianos non usitata Polygamia, illud in Confit. Carolina notatum Crimen, non aliter quam cum malitiosa desertione contingat, & sic dubium non est, quin talis quantum in se fuit, omne vinculum Coniugale ruperit, magis quam in Adulterio, per dict. art. 121. mirum non erit, quod in tales capitali pœna animadvertatur, secus ac in stupro.

Th. VI.

*Disputatio
de licita Polygamia,
merito interdicenda.*

Cum igitur potissimum hic nobis agendum de illis, qui in Cœlibatu existentes, singulari conventionem libertati matrimonii ineundi renunciarunt; Primo ex statu Ecclesiastico illi occurrunt, qui quæve, non quidem solenni Voto se DEO adstrinxerunt, sed tamen ex reverfalibus vel antiquissimis moribus, non aliter ad beneficia & dignitates Ecclesiasticas admisi sunt, quam sub conditione Cœlibatus; Ubi quidem non ignoramus, plerosque existimare, talem promissionem, æque ac supra de Voto diximus, esse ultra hominis vires & in se turpem, indeque non obligatoriam, ac semper prævalere illud Paulinum, melius est nubere quam uri, quam opinionem ex iisdem his rationibus quoque secuta Inclita Marburg. Facult. jurid. in causa, *Ob eine Abbadisin Evangelischer Religion ohne Verlierung ihrer Abtey heyrathen könne?* Item Doctiss. Dn. Tulemarius in Deductio-

ductione Ejusdem Argumenti; Verum, cum pro indubitato habeamus, conditionem quamdiu non nupserit, pro turpi non esse habendam, præcipue si alterius percipientium interfit illam servari, & argumentum ex tit. *Cod. de indicta Viduitate tollenda.* eo minus huc quadret, quo defuncto qui illam conditionem adscripsit, nullum ex relicte viduæ nuptiis præjudicium oriri possit, insuper Constitutio Imper. Justiniani ex l. 2. & ult. dict. tit. per Nov. 22. c. 43. & Auth. Cui relictum iterum sit sublata; quod moribus quoque nostris observatur, dum tam pactis dotalibus quam ultimis Voluntatibus sæpius cum effectu conditionem illam Viduæ, **So lange dieselbe unverrichteten Wittben Stuels bleiben wird** / adscribi videamus; Deinde illud Paulinum melius esse nubere quam uri, huc allegari non possit, cum hic non de licentia matrimonii incundi, quod Evangelicæ Abbatissæ non denegatur, sed an Marito nubens Abbatiam retinere possit? quaeratur; Porro argumentum ab exemplis nonnullorum Episcoporum Evangelicorum, tanquam a prorsus dissimili huc non quadret, eo quod in illis Episcopatibus conditio cœlibatus non adsit, nec tantum interesse Capituli ut & subditorum ac Statuum Imperii subsit, si tales Episcopi matrimonium contraxerint, quale subesset si Princeps Abbatissa, per Matrimonium forte cum Potentiori Principe, ipsi Abbatissæ nimis formidabilis redderetur, ac propterea vel moribus vel expresso pacto talibus Abbatissis, conditio quamdiu non nupserit sit adjecta, quod ipse Dn. Tulemarius exemplis ab ipso allegatis confirmat, dum retro Abbatissæ postquam matrimonium elegerant, Abbatia se abdicaverint; De cœtero cum simpliciter Matrimonium illis non interdicitur, nulla contra Christianos

An Abbatissa nubendo Abbatiam amittat.

nos mores militans conditio ipsi imponantur, insuper respectu actus externi Matrimonii ineundi, liberum hominis arbitrium non cesset, cum alioquin hoc absurdum exinde sequeretur, quod diu absente vel ægrotante Marito, uxori urenti aliæ nuptiæ contra fidem datam sint concedendæ; Denique ipse Apostolus, ad Ministerium Sacrum & munus Ecclesiasticum fœminam ad Matrimonium adspirantem admitti nōluit, *1. ad Tim. 5. v. 9. & seq.* Ex his omnibus asserere non dubitamus, talem Abbatissam per Matrimonium contractum Abbatiam amittere; non vero per sola sponsalia, ob intervenientem mortem sponso, vel ex alia causâ non consummata, vid. Brunnem. *ad tit. Cod. d. indict. Vid. toll. n. 6. cum. ibid. alleg.* Unde simul facile decidi poterit quæstio de Canonicis nonnullis Evangelicorum & Equitibus Ordinis Teutonici, qui expressâ stipulatione vel juramento in conditionem cœlibatus consenserunt, quamvis & his consulendum, ut crucis, quod in signum ordinis gerunt, semper memores, cœlibatum suum in sancta pietate & Christiana humilitate transigerent, & Vestigiis crucifixi insistentes, ac pro defensione veri divini cultus strenue pugnantes, & ex amplis redditibus pauperibus subvenientes gloriosi Christi Equites existant.

Th. VII.

Matri turici, secundum Nuptias impune non permittenda.

Porro cum Muliebri tutelæ hæc quoque conditio adjecta sit, ut Mater vel Avia ad Tutelam liberorum adspirans, secundis nuptiis judicialiter renunciare debeat, *Nov. 94. c. 2. Nov. 118. c. 5. Auth. Matri & Avia C. quando Mul. tur. off. fung. & quidem juxta l. 2. Dict. Ant. jurato;* per hanc renunciationem, libertatem matrimonii

nii ineundi in illis restrictam esse videmus. Quem admodum vero Apostolus Paulus *1. Tim. 5. v. 11. § 12.* testatur, juvenes viduas, fidem de non amplectendis secundis nuptiis ut plurimum non servare, ita quoque Imperator Justinianus jam dum suo ævo observavit, quod per nullum juramentum tam arcte constringi possint ad coelibatum servandum, quin non perjuræ fiant, & contra promissum ad secunda vota properent, de quo proluxe conqueritur in *Nov. 94. c. 2.* ac propterea tantum ob evitanda perjuriam juramentum a talibus viduis super renunciatione secundi thori exigi vetuit, ita tamen, ut judicialiter nihilominus renunciationem facere debeant, cum comminatione expressa, quod si contra hanc judicialem etiam non juratam renunciationem ad nova vota convolare ausæ fuerint, illas non tantum a tutela expellendas, sed etiam cum illi agis debere ac si illas jurare contigisset. Ubi ex *Nov. 22. c. 40.* notandum, tales viduas factam renunciationem secundi thori spernentes, non tantum omnia lucra nuptialia cum privilegio dotis & jure tacitæ hypothecæ amittere, sed & successione liberorum prioris thori se indignas reddere, ac propter neglectam fidem, defuncti memoriam & charitatem filiorum, illas infames fieri & poenis subjici debere; quæ constitutio cum nullibi abrogata reperiatur, mirandum est, quod DD. vulgo in crassum illum inciderint errorem, illas non obstante renunciatione facta, impune, nisi quod tutela priventur, ad novas nuptias transire posse, absque dubio ex ratione de qua Christianissimus Jctorum B. Dominus Brunemann ad *auth. matri § avia C. qu. mul. tut. off. fung. pot. n. 3.* conqueritur, quod jura pupillaria contra tot
salu-

saluberrimas constitutiones, christianam charitatem & Reip. commodum, hodie neglectim & levi brachio tractentur; deinde quod apud Evangelicos falsa illa hypothesis irreperit, Ipromissiones de restringenda secundæ thori libertate ex Paulino illo melius esse nubere quam uri, non obligare, cum tamen & ipse Paulus *1. Cor. 7. v. ult.* expresse statuatur, viduam rectius & beatius agere si in viduitate permanere sibi proponat, eique juxta vers. præced. secundas Inuptias non aliter permittat, quam si in DEO hoc faciat, quod de tali, omnem datam fidem frangenti, dici non potest; & sane cum experientia testetur, quod exsuperans lascivia, quales viduæ juxta effatum Apostoli *1. Tim. 5. v. II.* ad novas nuptias feruntur; illas ut plurimum eo deducat, ut in favorem sperati novi mariti, memoria prioris conjugis & charitate erga liberos eradicata, quidvis in detrimentum liberorum moliantur, cui malo sacratissimi Legislatores per sæpe dictam renunciationem obvenire voluerunt, ut sic matri tutelam prætendenti, pius & cordatus judex remonstrare debeat, ut prius bene sese examinet, an potius libertatem novi matrimonii ineundi sibi conservare, an vero ob prætensam tutelam, solenni judiciali renunciatione, hanc sibi restringere velit, addita expressa comminatione, quod neglecta illa renunciatione facta, poenas huic transgressioni in jure præscriptas, ac ipsi clare & perspicue explicandas, effugere non debeat, & si ita semel renunciaverit, strictè quoque legum dispositioni inhærendum esset, neque huic obstat, quod supra deductum, fœminas propter maritum ad matrimonium ineundum a natura productas esse, sufficit enim, quod semel sese huic naturæ ordinis subje-

subjecerint, ac primo marito in casto thoro liberos pepererint, & sic instituto divino satisfecerint, ut jam potius pie educationi liberorum studere, quam lascivienti corpori infervire debeant, cum & omnia jura divina & humana, secundis ipsarum nuptiis non faveant.

Th. VIII.

Si præter enumeratos similesve casus, Legum auctoritate munitos, quispiam privati sui commodi causa renuntiatio foeminam induxerit, ut in ipsius favorem nuptiis absolute renunciaverit, exinde tali foeminae nullum præjudicium, quamvis pactis non stiterit, oriri debet, cum indignus sit juris auxilio, qui proprium commodum naturæ ordini præferre ausus fuerit. Si vero contigerit, in marem in favorem Illustris familiæ nuptiis renunciassent, & tamen spretâ promissione facta, uxores duxisse, illi nec dignitatem nec emolumenta quibus semel renunciaverunt, ad liberos devolvere possunt; Sed cum cuilibet liberum sit, favori pro se civili lege introducto renunciare, liberi vero plus juris non habeant, quam pater ipsorum tempore generationis habuit, manente tantum naturali ad alimentationem & educationem liberorum obligatione, patet per talem renunciationem, effectum legitimi conjugii, quoad liberos, valide restringi, in quo fundamentum matrimonii ad morganaticam consistit; nisi illa renuntiatio, inconsultò, in tali ætate facta sit, cui alias jura per restitutionem in integrum succurrunt.

Th. IX.

Restat ut de restrictione nuptiarum, per Superioris potestatem vel imperium inducta, paucis agamus. Ubi primo ex naturali parentum potestate, quid circa matrimonium liberorum justum sit quaeritur; & cum non

De restrictione nuptiarum ex Superioris voluntate orta.

Parentes libertatem matrimonii liberorum recte restringunt, donec hi liberos recte educare possint.

sufficiat libidini litare & liberos procreare, nisi quoque in recta educatione liberorum, genitor officio suo satisfacere possit, de qua capacitate Parentes potissimum & optime judicant; hinc liberi in patria potestate constituti, antequam adoleverint, non nisi ex patris voluntate valide nuptias contrahunt, dummodo alteri parti constiterit, aut facile constare potuerit, personam desponsandam a patria potestate dependere, si enim hujus dolo altera pars aliud persuasa sit, hic dolo innocenti nocere non debet arg. l. 1. §. 2. C. si min. maj. se. dix. Si vero liberi annos adoleverint, illud in se etatis egressi, matrimonium contraxerint, illud in se ratum esse supra ex Nov. 115. c. 3. §. 11. demonstratum, quod vero in filiis de jure Romano sine distinctione aliud introductum sit, communiter Dd. tradunt, moti per §. 12. Instit. de nupt: junct pr. ibid. cum simil. unde quoque ante aliquot annos ex decreto gloriosissimi cujusdam Principis, foeminam, a filio ex illustri stemmate nato contra Patris voluntatem ductam, propter ignobilitatem generis ex possessione thori prorsus relegatam scimus; Verum rem hanc penitius consideranti, apparebit per allegatam juris Romani sanctionem, non tam naturale conjugii vinculum invalidari, quod fieri non potuit, juxta §. 11. j. de j. N. G. & C. quam introducta in nobiliorum familiis, pro conservatione illustris nominis gloria, patria potestate, de quo vid. Praeses in not. ad illustr. D. de Retz. Meditat. ad Instit. Jur. tit. de patr. pot. tantum tali, contra Patris voluntatem inite conjunctioni, effectus civiles legitimæ successione similesve denegantur, ne avo invito, forte in regalibus ipsius possessionibus, suus agnascatur heres; quod in d. §. 11. per verb. NON INTELLIGUNTUR innui videtur, quasi di-

dicat, quod licet naturaliter tales nuptiæ subsistant, ut exinde liberi respectu genitoris, hujus justii liberi sint, respectu tamen avi, Patre forte præmortuo, quoad hujus dignitatem & successorem, tanquam pro vulgo quæsitis habendos esse & justas nuptias illo respectu subsuisse, non intelligi. Unde in illorum liberis, quorum splendor familiæ & dignitatis in considerationem non venit, nuptiæ sine Parentum consensu consummatæ, communem effectum retinent; exemplo Esavi, cujus uxores, licet contra pii Patris voluntatem ductæ, ab hoc, pro conjugibus ejus tamen agnitæ sunt, *Gen. 28. v. 6. & seqq. & passim.* E contra si filius majorennis contra Patris illustrius voluntatem, in dedecus familiæ, ex quo Pater justam dissentiendi causam merito habuerit, uxorem duxisset, huic quidem ille Maritus, secundum naturales conjugii leges, obligatus manere debet, quamvis liberi exinde nati, a dignitate avita, cæterisque ad splendorem familiæ pertinentibus, repelli possint. Quæ omnia, quam præ ignorantia juris & veræ moralitatis, in iniquum abusum convertantur, ac obsequium naturaliter Parentibus debitum, cum illa ad splendorem familiarum pertinente patria potestate, aliisque singularem respectum habentibus juribus Romanis, hodie confundantur, & pro annullandis liberorum matrimonialibus conventionibus, Parentum deficiens consensus, contra naturale vinculum attendatur, execranda docet experientia.

Th. X.

Ex imperio majestatis in Rep. ob publicam utilitatem, non tantum militum liberras circa ineunda matrimonia restringi solet, sed & respectu uxorum contra talem prohibitionem ductarum, ipsum matrimonium consummatum annullari & cassari videmus: quale editum,

De prohibi-

to militum

matrimo-

nio.

ctum, Sapientissimi Regis Boruffici auctoritate, in omnibus potentissimæ ejus Majestati subiectis ditionibus singulis annis solenni publicatione in memoriam revocari constat. Cum vero inter omnes Christianæ religioni addictos in confesso sit, vinculum conjugii maxime naturale esse, quod nulla civili lege tolli potest, & cujus dissolutio, extra casum adulterii (vel manifesto probati vel ex malitiosa desertione præsumpti) soli Deo competit *Matth. 19.* liceat salvo submisso obsequio justitiæ restrictæ libertatis matrimonii in militibus paucis considerare; quam in eo consistere existimamus, quod dum salus publica suprema lex sit, e contra exercitus militum uxoribus & liberis repleri, multa publicum bonum turbantia incommoda secum ferat, ipsique milites in expeditione constituti, per hoc sapius a necessariâ officii præstatione impediuntur, per dictam constitutionem hisce malis optimus Princeps obvenire voluit, non tantum matrimonia militum prohibendo, sed & foeminas comminando, quod si contra hanc prohibitionem in matrimonium militis consenserint, sciant illis effectus conjugii, in forte exigenda conjugali cohabitatione aut alimentatione, ipsis denegandos esse, cum externa legis assistentia merito illi denegetur, quæ sciens contra Legem commisit; unde casu contingente, quo uxor militis, forte extra provinciam ducta, demonstrare possit, se tempore contracti matrimonii, dictæ Regiæ constitutionis ignaram fuisse, vel uxor hujus constitutionis gnara, a milite in matrimonium ducta, expectet, donec finita militari expeditione & facta missione, causa interdictionis in marito suo cesset, tum talis, qui semel ut maritus se obligavit, sub prætensa excusatione Edictalis annullationis illius matrimonii, sese liberare non poterit; tum quod ex allegatione propriæ transgressionis, nullum debeat ipsi oriri jus, tum quod naturale vinculum

lum semel cum tali foemina contractum, indissolubile manserit, unde quoque non obstante praedicta constitutione, nec tali viro militi, nec simili uxori licebit alia ambire coniugia, sed finita expeditione militari, ad officia conjugalia invicem exhibenda obligati manent. actionibus enim bellicis occupato marito, uxoris privationem, inferre & contra, non minor esset poena quam ab hostibus capi; inquit Imp. Constantinus & post illum Justinianus in *Novell. 22. c. 14.* quae praecautiones circa hanc materiam, occasione laudati Edicti in hisce provinciis saepius occurrentem, apprimè notanda essent.

Th. XI.

Interdum quoque libertas matrimonii ineundi quibusdam propter delictum commissum denegatur, sic enim *adultera* e. g. DD. vulgo statuunt, quod rescisso ob adulterium *Matrimonio* trimonio parti nocenti secundae nuptiae permittendae non *um interdum* sint, quae sententia si ex Decretis Pontificum ita executioni daretur, ut mulier adultera si non juxta Canonistas monasterio, tamen ergastulo aut alii ad opus publicum destinato loco includatur, ne, illa quae semel contra matrimonii leges peccasse inventa est, iterum in idem peccatum, cui semel assueta, incidendi occasionem habeat, non improbanda; donec de vera ejus poenitentia & emendata vita, ex genuinis poenitentiae & sancti Spiritus fructibus pasim a Scriptoribus Novi Testamenti, recensitis, constare possit, si vero (uti apud Evangelicos fieri solet) remissa adulterae capitis poena & illa vel relegata vel exsoluta mulcta pecuniaria in libero consortio aliorum hominum relicta sit, non videmus quomodo praedicta DD. decisio usum habere possit; Si enim talis mulier a priori viro separata, aliud matrimonium contraxerit, nec propter vinculum prius, jam plane solutum, nullo ejus effectu remanente, nec propter crimen

cu-

cujus poenam semel perpeſſa eſt, illud diſſolvi poterit, ne huic ſecundo viro propter uxoris crimen antea commiſſum, anſa detur, impune in illam peccandi, & hic ſibi imputare debeat; quod vel ſciens talem duxerit, vel in conditionem ejus, cum qua tam artiſſimum foedus contraxit, non melius inquiſiverit; idem tenendum de muliere, quæ propterea quod in mortem mariti conſpirata ab eo ſeparata eſt, *vid. c. 1. X. de divort.* propter alia vero crimina, ipſum thori vinculum non afficientia, ſeparatione locum non inveniente *c. 2. X. de divort.*

Th. XII.

Quo uſque ex Teſtatoris voluntate viduæ, non vero virgini, libertas matrimonii ineundi reſtringi poſſit, ex illis quæ ſupra de ſponſaneo conſenſu hujus negotii dicta ſunt, facile judicari poterit, de hominibus vero propriis ſingulorum locorum ſtatuta, utpote in ſe diverſa attendenda, & inde juxta præcedentium reſolutionum fundamenta pronuntiandum erit. In quibus omnibus magis ſolidis rationibus legumque divinarum ac humanarum fundamentis, quam ex ſcriptis DD. allegationibus, quas mihi perſcrutari nondum licuit, quæque in hac ardua materia legem facere non poſſunt, ſtudio uti volui, & quamvis multa alia huic pertinentia pertractare conſtituerim, tamen propter inevitabile impedimentum & ſubito inſtans iter hic abruptum cogor B. L. implorans ſtudioſorum meorum hæſce primitias æquo judicio magis excitare, & errantem amice ad veritatem ducere, quam acerba reſutatione propoſitum meum publico bono inſervienti ſuſſaminare velit.

DEO SIT LAUS HONOR ET GLORIA.

00 A 6371

ULB Halle

002 916 614

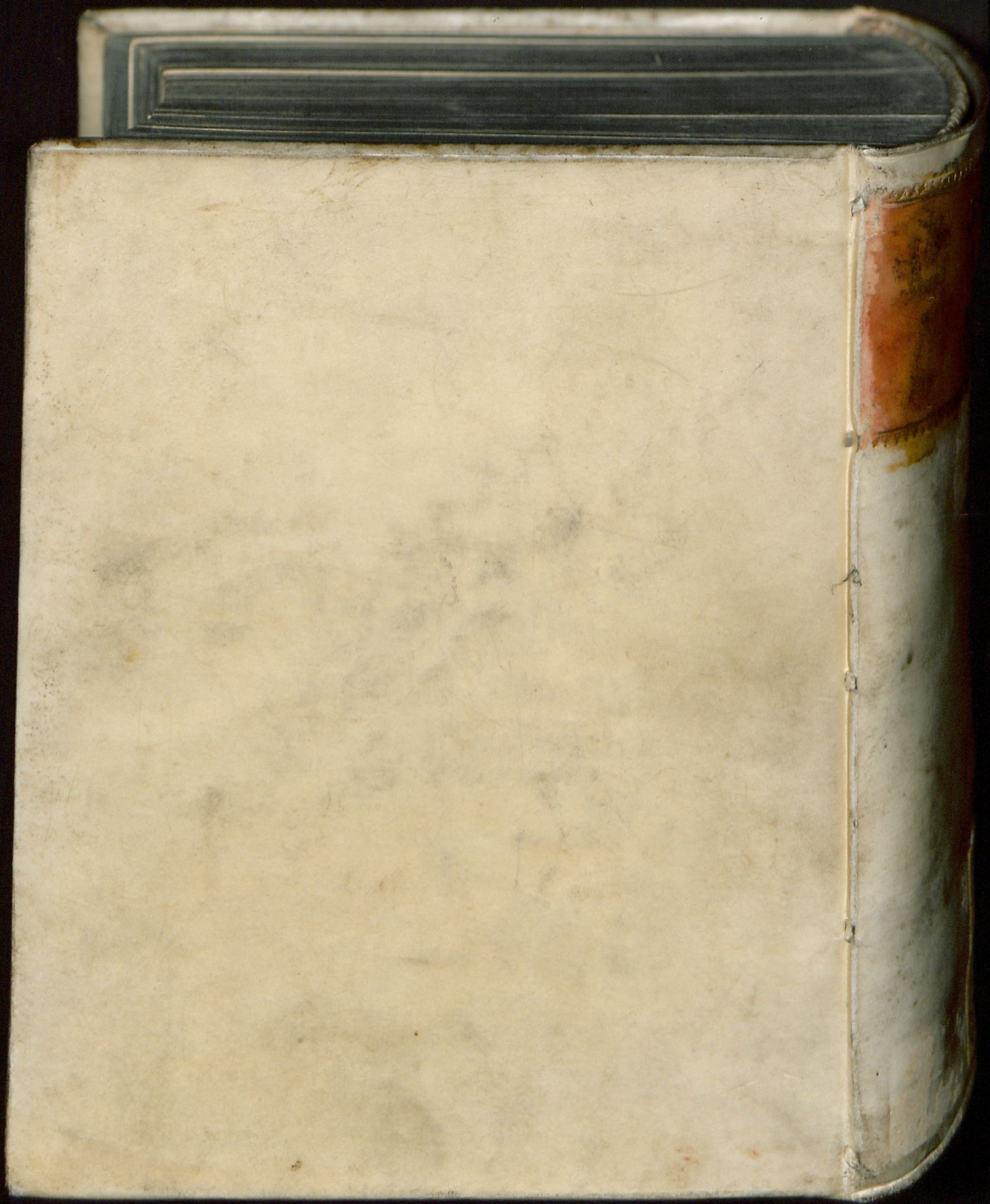
3

1018

1018

DISPUTATIO
JURIS MORALIS ET CIVILIS
PUBLICI ET PRIVATI

DE
RESTRINGENDA
LIBERTATE MATRIMONII
INEUNDI

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIAE ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE, &c. &c. &c.

SUB PRAESIDIO,
DN. HENRICI BODINI,
Jcti, CONSILIARII REGIM. ECCL. IN DUC.
MAGDEB. ET PROF. JUR. ORD.

EX EJUDEM PRIVATISSIMIS DISCURSIBUS
EXCERPTAM.

PUBLICE VENTILANDAM PROPONET
HIERONYMUS DE Münchhausen /
EQ. SCHAUMBURG.

ad diem 17. Dec.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Typis JOH. GRUNERI, Acad. Typogr.